

causationem ejus, et quod talem causam habeat, licet non attingatur entitas ipsa causæ in se. Ergo ex hac ratione præcise non probatur a Div. Thoma quod homo sit capax videndi Deum secundum suam entitatem in se, sed solum ut est principium, et causa talis effectus quoad an est.

XVIII. Ad primum respondetur rationem D. Thomæ non supponere, quod homo habeat elevationem, et possibilitatem ad ipsam gloriam, sed solum supponit, quod possit videre effectus supernaturales, et quod illis visis non erit contra ejus naturam, sed valde illi conforme velle videre eorum causam, et ex hoc infert, quod si hoc est conforme ipsi naturæ non est desiderium chimericum, et impossibile, et sic supponere debet capacitatem, et possibilitatem in tali natura ad ipsam visionem, non ergo supponit D. Thomas, sed probat possibilitatem, seu non repugnantiam hujus visionis. Dari autem tales effectus supernaturales optime potuit supponere D. Thomas tum ex omnipotentia Dei, quæ potest supra totam naturam operari, ut infra, quæstione xxv: et quæstione cv, probatum ex aliqua experientia, quoniam plures effectus gratiæ supernaturales nobis apparent, v. g. effectus miraculosi, ut suscitatio mortui, illuminatio cæci, præsertim quando fiunt in confirmationem rerum fidei, et similiter manifestatio cogitationum cordis, seu locutiones prophetiæ, quæ omnia a solo Deo fieri possunt: unde dicit Apostolus, 1 ad Corinth. xiv: *Si omnes prophetent, intret autem infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, occulta cordis ejus manifesta fiunt, et ita cadens in faciem adorabit Deum pronuntians, quod vere in vobis Deus sit*: tum denique, quia D. Thomas theologicæ procedens bene potuit supponere ex fide

dari aliquos effectus gratiæ pro hac vita, et adjuncta connaturalitate desiderandi videre eorum causam, inferre possibilitatem, seu non repugnantiam visionis Dei pro alia vita.

XIX. Ad secundum respondetur quod ut docet Cajetanus in præsentibus Deus est causa gratiæ, et effectuum supernaturalium, non solum per modum agentis universalissimi, sed etiam per modum agentis proprii et immediati, et quasi univoci, eo quod per effectus supernaturales exprimitur id quod divinum est in eo, in quo excedit omnem participationem creatam naturalem. Visis autem effectibus, naturale est homini velle videre causam, non solum in ratione principii efficientis præcise, sed etiam secundum quod ordo ad talem causam pertinet ad specialem rationem quidditatis effectus, eo quod viso effectu naturale est homini investigare quidditatem ejus et non solum principium ejus efficiens. In effectibus ergo naturalibus, quia a solo Deo possunt procedere effective, et per creationem (de qua etsi nobis non evidentem omnino constaret, quod processerunt a Deo, constat tamen Angelo naturaliter, et respectu illius currere potest argumentum) visis illis desiderat intellectus videre causam, non ut est in se entitative, sed ut est præcise causa effectiva, et prout relucet in effectibus, et sic sufficit cognoscere illam quoad an est. Cæterum visis effectibus supernaturalibus, qui non solum respiciunt Deum in ratione communi principii effectivi, sed in ratione proprii principii, a quo specificantur illi effectus, et cujus sunt immediatæ participationes Dei ut est in se, non solum est connaturale desiderium visis illis velle videre Deum, ut præcise est causa effectiva, et universalissima talium effectuum, sed ad videndum Deum in se, ut specificativum eorum.

XX. Ad tertium, patet ex dictis, quod ad cognoscendum effectus, qui est pure effectus, et modo universali respicit Deum ut præcise efficientem, non requiritur desiderium cognoscendi causam in se, sed ut est principium efficiens; ad cognoscendum autem effectum, qui est simul expressio entitatis causæ et quædam immediata participatio ejus, ita quod specificatur a tali causa in se, non quiescit appetitus in solo desiderio cognoscendi causam in ratione principii effectivi universalis, sed etiam secundum quod est in se, eo quod tales effectus supernaturales specialiter respiciunt Deum in se, et sic sunt effectus ejus.

XXI. Ex dictis patet ad rationes dubitandi in initio articuli propositas. Ad primum enim responsum est in hoc secundo et tertio argumento nuper soluto.

XXII. Ad secundum respondetur D. Thomam loqui de desiderio efficaci videndi Deum ex suppositione aliqujus effectus supernaturalis nobis notificati, inefficaci autem, si talis effectus non cognoscatur. Ratio enim D. Thomæ non fundatur nisi in connaturalitate, seu conformitate ad nostram naturam in desiderando cognitionem causæ viso quocumque effectu, ita quod si effectus fuerit supernaturalis, non solum sit connaturale nobis velle videre talem causam, ut est principium effectivum talis effectus præcise, sed etiam in se ut specificativum est, eo quod sic pertinet ad propriam rationem talis effectus, viso autem effectu naturali solum est connaturale desiderium volendi videre causam, ut præcise est principium effectivum communi, et generali modo. Necessè est ergo supponi in illa natura capacitatem, seu non repugnantiam videndi Deum, alias si capacitas talis non esset, adveniente illa

cognitione effectuum supernaturalium non esset connaturalis appetitus videndi causam, sed ab intrinseco frustrabilis, et inanis, utpote rei impossibilis, et repugnantis. Quare non probatur nobis solutio Navarrete hic contro. xxxiii, § vii, quod D. Thomas quando docet dari in homine naturalem appetitum ad beatitudinem, loquitur de beatitudine sub ratione communi, non sub ratione particulari supernaturali. Si enim non loquitur D. Thomas de appetitu ad beatitudinem in particulari ut est in visione Dei, ergo neque probat nostrum intellectum habere capacitatem, et possibilitatem Deum in particulari, sed solum habendi beatitudinem secundum rationem communem, quod est omnino alienum a mente D. Thomæ, quia in hoc articulo non intendit probare, quod homo sit capax beatitudinis in communi, sed visionis Dei in se determinate, ad quod impertinens erat assumere pro antecedente appetitum beatitudinis in communi.

XXIII. Sed adhuc dices: Quia homo secundum naturam suam consideratus debet habere aliquem ultimum finem determinatum, et certum, sicut omnes aliæ res, et consequenter debet naturalem appetitum habere ad illum, unumquodque enim naturaliter inclinatur in finem sibi determinatum a natura, sed hic finis ultimus non est aliquid extra Deum in se ipso consideratum, quia omne aliud non potest satiare intellectum, ergo ad illum debet naturaliter inclinari. Respondetur quod homo secundum suam naturam non habet finem ultimum determinatum materialiter, et in particulari, sed solum vage, et in communi, et secundum rationem communem beatitudinis, seu boni. Summum enim ad quod potest pervenire in parte intellectiva per naturam est con-

templatio Dei per suos effectus, quod tamen non potest totaliter satiari intellectum, ut ostendit D. Thomas III contra gent. c. XXXIX. Igitur naturaliter appetit quidem homo rationem beatitudinis, sed non prout in aliquo uno ente reperitur determinate, et in particulari, et hoc potius est signum perfectioris et amplioris naturæ. Quæ est expressa sententia D. Thomæ quæst. XXII de veritate, ar. VII, ubi ponit differentiam inter intellectum humanum, et alias res creatas, quod istis inest appetitus naturalis alicujus rei naturalis, sicut gravi esse deorsum, homini vero inest appetitus naturalis ultimi finis in communi, ut scilicet appetat se esse completum in bonitate, sed in quo ista completio consistat non est determinatum a natura. Videatur etiam loco citato contra gentiles. Itaque sicut materia prima non habet pro fine aliquam formam determinatam, sed collectionem omnium formarum, ad quas est in potentia, si tamen daretur aliqua forma, quæ in ratione informandi contineret omnium formarum perfectionem, ab illa satiaretur materia, ita intellectus noster habet pro fine naturali omnium intelligibilium sibi conaturalium collectionem. Unde non potest satiari per aliquod intelligibile determinatum, nisi contineat omnium intelligibilium perfectionem, quod solum invenitur in causa omnium universalissima, quæ non est composita ex causa, et effectu, sed est pura, et prima causa, ut optime prosequitur D. Thomas super cap. I Joan. lect. XI, et videri etiam potest III contra gent. cap. L, ratione IV.

DISPUTATIO XIII.

DE SPECIE IMPRESSA, ET EXPRESSA VISIONIS DIVINÆ.

ARTICULUS PRIMUS.

Explicatur natura speciei, et de qua similitudine loquatur D. Thomas articulo secundo.

I. Tota fere disputatio præsens dependet tamquam ex unico principio ex notitia naturæ speciei intentionalis, de qua plura egimus in lib. de anima, quæ hic supponenda sunt ad intelligentiam rationum D. Thomæ in articulo secundo hujus quæstionis.

II. Breviter tamen quantum attinet ad præsens advertendum est plures ex recentioribus valde a nobis dissentire in explicanda natura speciei intelligibilis. Existimant enim speciem intelligibilem non esse similitudinem objecti, neque requiri tamquam aliquid supplens absentiam objecti, et vices gerens ipsius, atque ita non se tenere speciem ex parte objecti, sed pure ex parte potentiae tamquam determinatio virtutis ejus, quando indifferens est ad hoc ut determinetur erga tale objectum. Unde inferunt, quod si aliquis habitus omnino determinate se habeat erga aliquod objectum, sicut lumen gloriæ respectu essentiae divinæ, ille servit loco speciei. Nullo autem modo requiri speciem, ut faciat unionem intelligibilem objecti cum potentia, sed solum ut influat effective simul cum potentia in ipsum actum determinando illam erga tale objectum. Itaque speciem non ponunt propter aliquid supplendum ex parte objecti, sed ad tollendam indeterminationem ex parte

potentiæ ad tale objectum a qua cumque causa id fiat. Ita ex mente p. Vazquez et aliorum auctorum docet p. Alarcon, tr. I de visione Dei, disp. III, c. II et III.

III. Hinc etiam factum est, ut quia D. Thomas in articulo secundo hujus quæstionis probat non posse dari similitudinem Dei creatam ex parte objecti, præfati auctores præsertim Vazquez postea citandus, et Alarcon ubi supra cap. III, num. V, et alii quos citat, intelligant D. Thomam solum negare in visione beata esse impossibilem similitudinem, quæ sit medium cognitum, et tamquam rem prius attackam, quæ repræsentet divinam essentiam in se, non tamen loqui de similitudine, quæ est ratio cognoscendi, et medium non prius cognitum, sed potentiam informans, et ex parte ejus se tenens. Est enim triplex similitudo in potentia cognoscitiva respectu objecti, ut distinguit D. Thomas in IV, dist. XLIX, q. II, art. I ad XV, et quodlib. VII, art. I. Prima est ex parte potentiae, et sic similitudo non est aliud, quam virtus, seu proportio, et efficacia potentiae ad eliciendum cognitionem circa tale, vel tale objectum. Secunda est ex parte ipsius objecti, impressa tamen potentiae, et non est aliud quam repræsentatio, seu species, qua objectum redditur intelligibile, et unitum potentiae, ut ex ipso, et potentia pariatur notitia. Tertia similitudo est ex parte medii, quæ non est aliud quam res aliqua prius cognita, in qua, vel ex qua devenitur ad aliam, sicut in speculo, vel imagine prius cognita attingitur res repræsentata. Et licet verbum, seu species expressa etiam habet rationem imaginis, tamen non habet rationem medii prius cogniti, seu medii objectivi, sed formalis, eo quod informat intellectum ex parte termini cogniti et informando repræsentat. Unde com-

putatur a D. Thoma cum secundo medio tamquam medium cognoscendi quo, ut loquitur quæstione IV de veritate, art. II ad III, etsi est medium in quo, intelligitur quod sit medium internum, distinguitur tamen a specie impressa, quia hæc est principium intelligendi, verbum autem est terminus, seu ex parte termini intra intellectum quodlib. V, art. IX, et q. IX de potent. art. V, et in aliis multis locis. Dicunt ergo illi auctores D. Thomam solum negasse hoc tertium medium in visione beata, non secundum, neque amplius ejus rationes probare, multo minus negavit primum medium, seu similitudinem ex parte potentiae cum expresse illam confiteatur in præsentis articulo secundo.

IV. Nihilominus ad explicandam mentem D. Thomæ dicendum est primo, species intentionales requiri tamquam repræsentationes, ex parte objecti ad uniendum ipsum objectum potentiae in esse intentionali, et immateriali, nec se habere ut determinationem potentiae cognoscitivæ quomodocumque, sed ut determinationem objectivam, et loco objecti actuantem, et informantem potentiam in esse repræsentativo objecti. Itaque non negamus species se tenere ex parte potentiae subjective, quatenus actuant, et informant, sed dicimus, quod repræsentative se tenent ex parte objecti, quatenus gerunt ejus vices, ut objectum mediante specie possit informare, et actuare potentiam. Neque ista informatio est solum determinatio potentiae per modum virtutis, sed est determinatio potentiae per modum objecti specificantis, duplex enim determinatio potest intelligi in potentia cognoscitiva in ordine ad eliciendum cognitionem. Prima ex parte ipsius virtutis quatenus virtus activa est, et elicitive cognitionis per modum virtutis, et sic quan-